

Lausunto Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027 EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaehdotuksesta

Maakuntahallitus 26.04.2021 § 45
236/07.00.01.01/2021

Tiivistelmä

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää lausuntoa Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaehdotuksesta ja siihen liittyvästä ympäristöselostuksesta. Ohjelmaehdotus sisältää Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta tuettavat toimet. Ohjelma tulee sisältämään myös oikeudenmukaisen siirtymän rahaston toimia, joiden osalta järjestetään erikseen kuuleminen myöhemmin.

Maakuntahallitukselle esitetään, että se päättää merkitä Uudenmaan liiton lausunnon tiedoksi.

Selostus

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoa Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027 EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaehdotuksesta ja siihen liittyvästä ympäristöselostuksesta. Ohjelmaehdotus sisältää Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahastosta (ESR) tuettavat toimet. Ohjelma tulee sisältämään myös oikeudenmukaisen siirtymän rahaston toimia, joiden osalta järjestetään erikseen kuuleminen myöhemmin.

Ohjelman toteutus kohdistuu vuosille 2021–2027. Ohjelman rahoitus koostuu EU-rahoituksesta ja kansallisesta rahoituksesta. Ohjelman strategia-osuudessa kuvataan toimintaympäristöä ja haasteita, joihin ohjelman toimin pyritään vastaamaan. Ohjelmassa on EAKR:n ja ESR:n osarahoittamana yhteensä kuusi toimintalinjaa:

- Innovatiivinen Suomi
- Hiilineutraali Suomi
- Saavutettavampi Suomi
- Työllistävä, osaava ja osallistava Suomi
- Sosiaalisten innovaatioiden Suomi
- Aineellista puutetta torjuva Suomi

Kukin toimintalinja jakaantuu erityistavoitteisiin, joista kuvataan tarkemmin tilannekuvaa, tavoiteltua kehitystä, tuettavaa toimintaa, seurantaindikaattoreita ja tavoiteltavia tuloksia ja muita ohjelmalta EU-asetusluonnoksen mukaan vaadittuja kohtia. Ohjelmaehdotuksessa kuvataan lisäksi esitettäviin toimiin liittyviä kansallisia strategioita, ohjelmia ja lainsäädäntöä toiminnan mahdollistavina edellytyksinä. Ehdotuksessa todetaan ohjelmasta vastaavat viranomaiset ja käsitellään lisäksi kumppanuutta valmistelussa ja toimeenpanossa sekä viestintää.

Ohjelmavalmistelua on tehty jo pitkään vuoden 2018 syksystä lähtien. Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston osalta valmistelu on edelleen kesken.

Lausunnon tiivistelmä

Uudenmaan liitto pitää ohjelmaa pääosin riittävän kattavana ja mahdollistavana. Ohjelmarakenteeseen tehtiin merkittäviä muutoksia valmistelun aikana, ja jossain määrin näiden muutosten ennakoitaan hajauttavan ja jäykistävän ohjelman toimeenpanoa. Uudenmaan liiton

mielestä eräitä ohjelman uudistamismahdollisuuksia jätettiin hyödyntämättä. Ohjelman vähähiilisyystavoite on kunnianhimoinen, mutta samalla myös Uudenmaan tavoitteisiin hyvin sopiva. Uudenmaan liitto pitää erinomaisena ratkaisuna, että alue- ja rakennepolitiikkaa toteutetaan Suomessa yhden yhteisen monirahastaisen ohjelman kautta.

COVID-19-pandemian vaikutukset ovat läsnä vielä pitkään, joten asiaa voisi korostaa vieläkin vahvemmin ohjelman keskeisenä haasteena. ARP-ohjelma tarjoaa välineitä haasteiden taklaamiseen, mutta ohjelman toimeenpanossa on kiinnitettävä huomiota koko Suomen kehityspotentiaalin hyödyntämiseen. Toiminnan rahoitus tulee suunnata nykyistä tasapuolisemmin koko maahan, ottaen huomioon mm. koronapandemian aluetaloudelliset vaikutukset.

Muita Uudenmaan liiton havaintoja Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 ohjelmasta ovat:

- Itä- ja Pohjois-Suomen erityisasema korostuu, ja samalla muiden alueiden erityiset ongelmat sivuutetaan. Esimerkiksi Uudellamaalla on useita alueelle erityisiä haasteita, joita ohjelmalla on tarpeen taklata.
- TKI-toimilla on keskeinen sisältö ohjelmassa ja älykkään erikoistumisen keskeinen rooli on tunnistettu hyvin.
- Vähähiilisyys ja ilmastonmuutos on huomioitu ohjelmassa sekä omana toimintalinjanaan että läpileikkaavina sisältöinä.
- Saavutettavuudella on merkitystä maantieteellisestä sijainnista riippumatta, myös Uudellamaalla.
- Alueellisten ja valtakunnallisten toimien sekä eri rahoitusinstrumenttien yhteensovittaminen ovat tärkeitä tavoitteita, jotka kuitenkin vaativat myös toimivat rakenteet toimeenpanovaiheessa.
- Ohjelma tunnistaa kaupunkien ja kuntien roolin aktiivisina kehittäjinä ja kehittämisen mahdollistajina.
- Tulos- ja tuotosindikaattoreiden tavoitearvot tulee suhteuttaa käytettävissä olevaan rahoituskehukseen.
- Viestintä on keskeinen väline ohjelman vaikuttavassa toimeenpanossa.
- Riittävä tekninen tuki tulee turvata myös välittävänä toimieliminä toimiville maakuntien liitoille.

Yksityiskohtaisempi lausuntoehdotus on asiakohdan liitteenä.

Asian tausta

Jäsenmaa laatii kutakin EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakautta koskevan ohjelmaehdotuksen, jossa kuvataan jäsenmaan kehittämistoiminnalle asettamat lähtökohdat, tavoitteet ja toimet sekä rahoitus EU:n ohjelmakautta koskevien säädösten viitekehyksessä laaditussa muodossa.

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti ohjelmaa valmistelemaan Koheesio 2021+ työryhmän, jonka puheenjohtajana toimii osastopäällikkö Marja-Riitta Pihlman. Työryhmässä ovat mukana keskeiset ministeriöt, maakuntien liittojen ja ELY-keskusten edustus sekä EU:n kumppanuusperiaatteen mukaisia talous- ja sosiaalipartnerijärjestöjä. Valmistelua tukevat alueelliset valmisteluryhmät Itä- ja Pohjois-Suomessa sekä Etelä- ja Länsi-Suomessa. Valmistelun alkuvaiheessa kartoitettiin näkemyksiä ohjelman toimintaympäristön keskeisistä haasteista otakantaa.fi-palvelussa.

Lausunto ohjelmaehdotuksesta pyydettiin toimittamaan viimeistään 16.4.2021 klo 16 mennessä vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun [lausuntopyyntöön](#).

Uudenmaan liiton lausunto on annettu ennakkolausuntona määräajassa lausuntopalveluun ja lopullinen lausunto annetaan pöytäkirjanotteena työ- ja elinkeinoministeriölle maakuntahallituksen kokouksen jälkeen.

Päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää

- merkitä tiedoksi Uudenmaan liiton lausunnon Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027 EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaehdotukseen.
- tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Asian käsittely:

Käsittelyn aikana maakuntajohtaja teki seuraavat muutokset päätösesitykseen:

Maakuntahallitus päättää

- vahvistaa Uudenmaan liiton lausunnon Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027 EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaehdotukseen.
- että maakuntahallituksen ohjelmaehdotusta koskevat erityiset huomiot saatetaan ministeriöön tiedoksi
- tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Päätös:

Maakuntahallitus päätti

- **vahvistaa Uudenmaan liiton lausunnon Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027 EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaehdotukseen.**
- **että maakuntahallituksen ohjelmaehdotusta koskevat erityiset huomiot saatetaan ministeriöön tiedoksi**
- **tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.**

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Juha Eskelinen
Asiantuntija Tiina Huotari

Täytäntöönpano:

Työ- ja elinkeinoministeriö